

- שבוע 21 3
- האם מותר לתלות דבר שאינו מוקצה על גבי מנורת נברשת דולקת בשבת כאשר המנורה מתגדגדת מזה
- 3 .....
- האם מותר בשבת לשחק במוקצה להנאתו על ידי מלשול ברגל בשינוי
- 5 .....
- המבט התורני על שיפולים רגשיים (והבנת ההבדלים בין מטפל למטפל)
- 6 .....
- כדין שומר ליציאה באמצע סעודה ללא ברכה נוספת, האם מועיל שומר קטן
- 17 .....
- החייבים הנמצאים בעזה האם יקראו המגילה גם כש"ן
- 19 .....
- האם מותר להזכיר שמות עבודה זרה של זמנינו
- 23 .....
- אדם חילוני גוסס ומסוכן שנוטה למיתה האם כדאי להשים על גופו תפילין בלי חידוק וכריכות כדי שיוכה
- 24 .....
- פעם אחת בחייו להניח תפילין
- 24 .....
- מי שעשה תנאי למעשר בערב שבת האם מועיל התנאי שיוכל לעשר על ידי זה בשבת גם אוכל של אנשים
- 24 .....
- אחרים או רק אוכל של עצמו
- 24 .....
- האם מותר לגבר להשתמש במטריה שעשויה לנשים
- 25 .....

לקבלת גליון שכיחא מידי שבוע שלח
questions@shchiche.com

כמו"כ ניתן להשיג עותק מודפס אצל המחבר בבויל' וברח' חפץ חיים 3 ב' בני ברק.

ניתן להוריד גליונות קודמים בעמדות "קול הלשון" תחת השם "עקיבא משה סילבר"

שביחא שאלות המצויות בהלכה

תלמידי בתי המדרשות מתכבדים לקחת גליון חנם לבית מדרשם ותע"ב

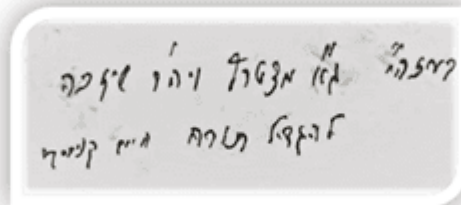
תגובות בטלפון 03-6703111 או בפקס 03-6882239

חלוקת גליונות שביחא בכפוף לתקנון (בקו שביחא שלוחה 6)

השתתפות בהוצאות בשלוחה 5

ההסכמות ומכתבי ברכה על החיבורים הקודמים נתנו ממרנן ורבנן זצוקללה"ה ויברלחם"א:

הגר"ח קניבסקי (מצו"ב), הגר"ם שטרנבוך, הגר"ש דבלצקי, הגר"א גרבוז, הגר"ד דיסקין, הגר"ב שרייבר, הגר"מ קארפ, הגר"א וייס, הגר"ע פריד, הגר"י פישר, הגר"מ קסלר, הגר"ח"י מישקובסקי, הגר"ש הכהן גראס, הגר"י רצאבי, הגר"ש זעפרני.

הדברים נכתבו בדרך לימוד ומטרתם לעורר את כותב הדברים לעיון בנושאים הנידונים, ואינם מתיימרים לשמש כתחליף לפסק הלכה או לפוסקי הלכה, ואין לפסוק הלכה למעשה מתוך הדברים בלא שאלת חכם.

כל מי שיש בידו השגה, בין בתיקון טעות של ממש או בשיקול הדעת, או כל הערת שיפור על ניסוח או פרט שיכול היה להיכתב טוב יותר - נשמח מאוד לקבל הדברים, על מנת לתקן הדברים במהדורה הבאה, ותבוא עליו ברכה, ויהיה בזה זיכוי הרבים.

ואם ח"ו השתרכב לפום ריהטא מה שהיה עדיף לכתוב באופן אחר - הנני להתנצל על כך מראש ולהשתדל לתקן הדברים להבא, ושגיאות מי יבין.

האם מותר לתלות דבר שאינו מוקצה על גבי מנורת נברשת דולקת בשבת כאשר המנורה מתנדנדת מזה

נראה

שהדבר מותר לדעת המשנ"ב רק אם יש צורך בזה לכלי של ההיתר, ואם הצורך הוא למנורה יהיה אסור, ולענין דעת החזו"א ראה במקורות שלכאורה אינו חולק על המשנ"ב באופן זה.

מקורות: הנה דין המנורה היא כדין מוקצה גמור כמבואר בסי' רעט, ולא כדבר שמלאכתו לאיסור המותר לצורך גופו ומקומו, וגם במנורת חשמל הדולק ומאיר דעת רוב ככל פוסקי זמנינו שדינו כמוקצה גמור כמו בנר הדולק, כמו שהרחבתי בתשובה אחרת, וממילא הנידון כאן האם מותר לעשות שימוש במוקצה, וכן האם מותר לטלטל דבר מוקצה גמור לצורך דבר המותר על ידי טלטול מן הצד.

והנה לענין מוקצה לא מצינו אלא איסור טלטול ולא איסור שימוש אם אין בזה טלטול, דרך באילן ומחובר מעל ג"ט מצינו איסור שימוש (ראה סי' שלו ומשנ"ב סי' שח סקפ"א), ואדרבה בדבר שמלאכתו לאיסור מצינו שהתירו אפי' טלטול לצורך שימוש בתנאים המותרים, ואע"פ שבמוקצה גמור כמו כאן לא התירו טלטול לצורך שימוש, אבל גם לא אסרו שימוש בלא טלטול (ושוב מצאתי שכן הובא בשם הגרשז"א ויובא להלן).

והנה המשנ"ב בסי' שח סקי"ז הכריע כדעת הגר"א והאחרונים שנגיעה במוקצה בלא טלטול מותרת דלא כהמג"א, אבל לענין דבר שנגיעה בעלמא גורמת לו תזוזה כגון ביצה פסק המשנ"ב בסי' תקיג סק"ג לאסור נגיעה בעלמא כדעת כמה אחרונים ודלא כמשמעות הרמ"א שם, ואם כן מנורה זו מאחר ששימוש כזה גורם לו תזוזה, לכן אם היינו מחשיבים הנחה זו כנגיעה היה צריך לאסור, רק שיש מקום להתיר כאן מטעם שאינו מטלטל בידיו אלא על ידי דבר המותר ולצורך דבר המותר, וכמ"ש המשנ"ב בסי' שח סקי"ט בשם הפמ"ג דמותר ליקח דבר היתר שמונח ע"ג מוקצה אע"פ שמנדנדו, דהו"ל טלטול דבר האסור לצורך דבר המותר ושרי, ובפשטות מיירי שם אפי' במוקצה גמור כמו מנורה דמיירי בה לעיל מינה, ואע"פ ששם אינו נצרך לדבר האיסור אלא מסתלק ממנו, מ"מ כבר נתבאר שלא גזרו על שימוש במוקצה אלא על טלטול מוקצה, וממילא דין הנחת חפץ יהיה לכאורה אותו הדין כמו סילוק חפץ.

אולם יעוי' בשו"ע סי' תקיג ס"ד מותר לכפות עליה כלי על הביצה שנולדה ביו"ט כדי

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

שלא תישבר ובלבד שלא ייגע בה הכלי, וכ' שם המשנ"ב סקי"ב דמצוי להתנענע הביצה על ידי נגיעה כל שהוא מפני שהיא עגולה עכ"ל (ועי' גם סי' שכב סק"ג), ומבואר בדבריו שטלטול מסוג כזה הוא אסור ואינו נחשב כטלטול מן הצד, ואולי החילוק הוא דשם בביצה הנגיעה היא לצורך הדבר האסור דהיינו הביצה עצמה, ולכך אין כאן ההיתר של טלטול מן הצד לצורך דבר המותר.

ויעוי' במשנ"ב סי' שח סקפ"ב לענין חריות שקצצן לשריפה דמותר לישיב עלינן כשאנו מזיזין ממקומן, ואפילו כשמזיזין על ידי ישיבתו מצדד המג"א להקל דטלטול מן הצד הוא כל זמן שאין מזיזין בידיים, ומצאתי במאירי שגם הוא הסכים לזה, רק שכתב שבמקום צורך ראוי לפרוש מזה עכ"ל המשנ"ב, ומבואר מדבריו שמעיקר הדין טלטול בגופו מותר אפי' במוקצה ואפי' שמשתמש בו, ומיירי שם במוקצה מחמת גופו שלא הותר לטלטול לצורך גופו או מקומו כמו כאן ואעפ"כ הותר לטלטלו בגופו במקום צורך.

ובשם הגרשז"א הובא בהגהות ביצחק יקרא שם דהוא הדין לענין שאר שימוש במוקצה, כגון להניח חפץ על מכונת כביסה יהיה מותר, אע"פ שמשתמש במוקצה מ"מ אינו מזיזו עכ"ד, ויתכן דר"ל ה"ה כשזז כל שאין מטלטלו בידיים, דלגבי הזזת המוקצה יהיה להקל בזה בטלטול מן הצד כמו בטלטול בגופו לדעת המשנ"ב וכנ"ל, ומאידך גיסא שמא יש לומר דהיתר המשנ"ב של הוזזה הוא רק בטלטול בגופו ולא בטלטול מן הצד, כמו מה שכתב המשנ"ב לגבי כפיית כלי על ביצה, אבל הרי המשנ"ב דעתו בעלמא להתיר טלטול מן הצד לצורך דבר המותר וכנ"ל (לענין ליטול דבר היתר ממוקצה המתנדנד וכן בסי' שח ס"ק קטו בטעם ההיתר של גרירת פסול מן המפה על ידי סכין שזהו טעם ההיתר לשי' המשנ"ב, שהוא טלטול מן הצד לצורך דבר המותר והחזו"א שיטה אחרת יש לו שם בגדרי הדברים, עי"ש בביאורים ומוספים מה שהביאו בזה, וכן במשנ"ב סי' שח סקכ"ח בטעם ההיתר של לקיחת צנון המכוסה בעפר אע"פ שמזיז עפר ממקומו, דהוא טלטול מן הצד לצורך דבר המותר, כמבואר בשו"ע שם), ולכן קצת דוחק לומר שיחמיר המשנ"ב בנידון דידן של טלטול מן הצד אלא עדיפא לן ליישב שבביצה הטלטול הוא לצורך דבר האסור, ויל"ע.

אולם החזו"א לשיטתו שסובר שלא הותר טלטול בגופו באופן הרגיל חולק על המשנ"ב הנ"ל וכ' (או"ח סי' מב סקי"ב וסי' מז סקי"ב), שמשמעות לשון הראשונים שאסור לשבת על גבי דבר מוקצה המתנענע בישיבתו, ונשאר בצ"ע, ולענין כשאנו מתכוון לשבת על המוקצה דוקא עי' מש"כ שם.

ומ"מ גם המשנ"ב אינו מתיר בשופי ההיתר של טלטול בגופו אלא רק במקום צורך גדול, דבבה"ל לעיל סעיף טז סד"ה דאסור משמע שהחמיר המשנ"ב שם לענין הזזת החפץ על ידי ישיבתו, ואולי יש לחלק בין נענוע הדבר לבין הזזתו ממקום למקום, או דמיירי במקום שאין צורך שראוי לפרוש מזה כמ"ש בסקפ"ב הנ"ל, וכן מבואר עוד בשעה"צ סי' שב סקל"ה עי"ש, וכן מבואר בס"ק יג שההיתר של טלטול בגופו של המשנ"ב הוא במקום

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

הפסד ע"ש וכן נקטו כל פוסקי זמנינו שרק במקום נחוץ אפשר להקל בזה (אג"מ או"ח ח"ה סי' כב אות ו, שבט הלוי ח"ח סי' נ אות ג, הגריש"א בשבות יצחק מוקצה פי"ג אות ו).

ולענין דעת החזו"א בטלטול מן הצד של דבר האסור, הנה החזו"א באו"ח מז יד אמנם חולק על היתר אחר של המשנ"ב בסי' שח ס"ק קטו עי"ש, אבל אין ברור שיחלוק גם באופן דידן, ובאמת ע"פ הסברא יותר נראה שמקרה דידן (שמניח כלי היתר לצורך כלי ההיתר עצמו ע"ג כלי איסור) יותר דומה למקרה שמתיר השו"ע סי' שיא ס"ח (להגביה ירק שמעליו יש עפר) שנעשה המעשה בגוף הכלי של ההיתר, ומאידך גיסא מקרה דידן פחות דומה למקרה של המשנ"ב הנ"ל בסי' שח ס"ק קטו ששם המעשה נעשה בעיקר בכלי האיסור וכלי ההיתר הוא רק הפועל של המעשה.

ולפי ההגדרה שכ' בשו"ע הגר"ז סי' שח סעי' ס בטעם מה שלא סבר שם כסברת המשנ"ב שם הנ"ל שאם מטלטל על ידי הסכין נעשה לו הסכין כיד ארוכה, צל"ע דא"כ נימא גם במגביה הירק שהירק הוא כיד ארוכה, אלא אם נחלק משום שכאן העיקר הוא מעשה בכלי ההיתר א"כ הוא כעין מ"ש בדעת החזו"א.

ובשולי הדברים אם המנורה כבויה נכנסים כאן לנידון חדש האם מנורה כזו דינה ככלי שמלאכתו לאיסור או כנר הדולק ולא ניכנס לנידון זה כאן.

האם מותר בשבת לשחק במוקצה להנאתו על ידי טלטול ברגל בשינוי

בגופו להחזו"א אינו מותר אלא בכדרכו כגון הולך כדרכו ולהמשנ"ב מותר גם בלא זה, אבל לא הותר אלא לצורך גדול, וכן הסכימו פוסקי זמנינו.

מקורות: המקורות לזה פורטו בתשובה הסמוכה [המתחילה "האם מותר למלות דבר" וכו'].

טלטול

המבט התורני על טיפולים רגשיים (והבנת ההבדלים בין מטפל למטפל)

מעט

לעת מתעוררת השאלה על היחס של התורה לטיפול רגשי המבוססים ברובם על חכמת הנפש המיוסדת על מחקריהם של או"ה ואנשים השורים מחוץ לבתי המדרשות, וכשנדקדק אחר השגור בפי העולם, נמצא בזה כמה דעות וגישות שמצד אחד הן מנוגדות אך מצד שני כולן נכונות ומשלימות זו את זו.

הדעה הרווחת היא, שכל שניתן להיעזר בחכמת הנפש הנחקרת והמדעית, להוסיף ערך ולשפר ולפתור בעיות, על סמך חכמתם, נקיים בעצמנו משנה שנינו [אבות פ"ד מ"ג] אין לך אדם שאין לו שעה, וכמאחז"ל חכמה בגוים תאמין [איכ"ר ז יג], ונשתמש בטוב שבחכמתם לריפוי הנפש ולקידום האדם ובריאותו.

זאת היא הדעה הרווחת והכללית, שמי שיש לו בעיה בתחום הנפש, ילך למומחה בתחום זה, 'דכאיב ליה כאיבא ליזיל לבי אסיא' [ע"פ ז"ק מו ע"ז], ושמלבד מגבלת הכסף והזמן כשהם חסרים, הרי שללכת לטיפול הוא דבר טוב וחיובי מעיקרו, לפחות לנשים וקטנים שיש להם זמן פנוי יותר.

מאידך יש שיטענו, שהא ניחא אם יש מישהו חולה ובעייתי אז אין ברירה וניתן לשלוח אותו לשם, אבל מי שמתפקד פחות או יותר כמו שצריך, ואמנם מרגיש שיכול לעשות יותר מאיפה שהוא נמצא, אך עדיין, מה ההיתר לשלוח אותו לכאלה מקומות, ואדרבה מדברים כאלה לא יוצאים דברים טובים, ואל לנו לתור אחר שום דבר מלבד שיחות חיזוק וספרי מוסר.

ויש שיטענו עוד יותר, שכל חכמת הנפש הזו היא הרס היהדות והשקפת שונאי הדת ח"ו, וממילא אין לשלוח שום אדם למומחים בתחום זה, ואף לא להתייעץ עימם.

ואף ראיתי מי שהחמיר מאוד והפליג בדבריו, וכתב שהניסיון האחרון העיקרי לפני ביאת המשיח יהיה ניסיון הפסיכולוגיה.

ויש שיגדילו עוד ויאמרו שגם מצד המציאות והטבע הגשמי, חכמת הנפש המחקרית היא שטויות והבלים שאין להם שחר, ומה לך אצל האנשים האלה, כלך לך אצל מזכיר בת"ת פלוני או גננת פלוניתא שמבינים הם בנפש לעומקה ולרוחבה יותר מפסיכולוגיה ופסיכולוגים.

אלו הן פחות או יותר הגישות הנשמעות מפעם לפעם בעניינים אלו.

ולכן ראיתי צורך לעשות סדר בדברים, ולבאר ולחדד כמה עניינים, מדוע אנו מחוייבים לקבל ולהסכים שיש ממש בתורת הנפש, ומאידך מה הם הפרטים מתוכם שהם לא טובים

או לא נכונים.

והיות ומתוקף עיסוקיה של רעייתי הצדקנית תחי' נחשפתי והכרתי קצת מהנושא מבפנים, ונודעו לי כמה ידיעות בתחום זה שאינן ידועות לחלק מהקהל הרחב, ומאידך הבלבול בתחום זה רב מאוד, עד שלפעמים אנשים אינם מבחינים בין מגמת 'מוח אחד' לטיפול סיבטי (CBT), ובהבדל בין פסיכולוגים לבין מטפלים רגשיים, ואף פגשתי פעם זקן אחד שלא הבדיל בין עיסוק במוצרים טבעונים לבין עיסוק בטיפול רגשי, ובודאי שאין אנשים מבחינים בין פסיכולוגיה אנליטית פרודיאנית (המוציאה שם לא טוב על כלל חכמת הנפש אף בקרב אנשים נבונים וידענים), לבין טיפולים עכשוויים המבוססים על כלל המחקרים העדכניים, והנסתר בנושא זה כמו בכל נושא היום, רב על הגלוי, לכן ראיתי הצורך להעלות על הכתב כמה דברים שעלו בדעתי, ואקרא בו אני וכל מי שימצא בו נחת.

ראשית כל, המציאות היא שבכל עיסוק יש חכמה ויש ידע ויש ניסיון ויש מומחיות, היא עובדה מסתברת מאוד, שהרי זה ברור שאדם שתחום העיסוק שלו היא למשל כגון תיקוני בית, ברוב המקרים הוא אכן יידע איך לעשות זאת, יותר ממי שאין זה מתחום עיסוקו שהוא עלול לעשות זאת באיטיות וברשלנות, וכל שכן שאם אותו איש השיפוצים למד את המקצוע כמה שנים (ולצורך הענין לא משנה מי לימד אותו ובאיזה רמה) על אחת כמה וכמה שיוודע לעשות זאת [כמונן על דרך הרוז והממונע] יותר מאדם שהקשר שלו לזה הוא רק חובבני בלבד, וכנ"ל בתחום הציור לדוגמה, וכנ"ל בתחום הרפואה, כמו שברור לכל אחד שמי שירפא על פי סברא בלא ידע מקדים ובלא ניסיון, במקום שיש רופא מומחה שלמד את הנושא כמה שנים, הרי הוא מועל בפיקוח נפש, ולכן כמעט בכל נושא ופרט בתחום הרפואה קיימים כיום מחקרים ובדיקות וידע וניסיון עכשוויים, על מנת שיהיה אפשר להתמודד עם הבעיה הקיימת לפי המידע העדכני ביותר הקיים (וזה לא אמור להוות קושי' מה שבעוד מאה שנה כל המידע כיום עלול להיות חוכא ואיטלולא לעומת המידע המאורגן שיהיה אז, מכיון שהמידע שקיים כיום הוא בודאי חיוני ומועיל לאין ערוך יותר ממי שאין בידו מידע כלל).

ולכן גם בנפש, מצוי שיש אדם שצריך לשיפור או לתיקון בנפשו, ומטבע הדברים כל אחד יכול לדבר איתו ולשמוע אותו ולייעץ לו, אבל יש אנשים שזה תחומם, הם פינו את זמנם ואת חייהם ללמוד את הדברים ולעסוק בהם, הם התנסו בד"כ (הטובים שבהם) לא פחות מכמה מאות מקרים שהם טפלו בהם, ובד"כ בהם יש הצלחות גדולות, ולכן כשאדם יגיע למצב שבאמת צריך טיפול, והוא יתמודד עם השאלה האם לעשות לבן שלו את הטיפול בעצמו או עם המזכיר בחיידר וכדו', או לשלוח אותו למומחה, אין כאן כ"כ ספק שהמומחה הוא האדם הנכון לעשות את זה.

ולמרות שבתחום זה יותר קשה להבחין את עדיפות המומחים בזה, מאחר ויש דיסקרטיות גדולה בטיפולים, והמקרים והתוצאות אינם מתפרסמים בערוצי הפרסום השונים, וגם

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

מאחר ובד"כ אין הבעיות נפטרות על המקום בייעוץ יחיד, לכן בתחום זה יותר קשה להבחין ולהכיר בכך.

אך גם בתחום זה יש להיות אחראי בזהותו של איש המקצוע לא פחות מתחומים אחרים ואף יותר.

וצריך לדעת שתורת הנפש העכשווית, באיזה שם שנקרא לה, כמוה כחכמת הרפואה - מורכבת מאין ספור מחקרים, אין ספור מאמרים, אין ספור ספרים, אין ספור חוות דעת מומחים, שהגיעו מניסיון ספציפי של שנים רבות של כל אחד מהמטפלים העוסקים בתחום, שהוא בעצם הקדיש את חייו ואת זמנו לתחום זה.

ומי שראה פעם ספריות למדעי החברה ראה כמה הכמות של אין סוף ספרים מדעיים ומחקרים נכתבו ואפילו על פרט אחד בבעיה חברתית נפשית ו/או טיפולית, ולא ספר אחד ולא שניים, אלא מדפי ספרים שלמים נכתבו על פרט אחד בלבד, ונכון שלא כל מטפל קרא את כל החומר הקיים, אך מצד שני מטפל מוצלח למד וקרא הרבה מאוד, וניסה הרבה מאוד, והצליח כבר במקרים רבים, ואין סיבה שלא ניקח אותו לשירותיו.

וכמובן בלא להיכנס לשיקולים כספיים ונוחיות כאלה ואחרות, הנושא הוא מצד הרצינות, מי הוא האדם האידיאלי לטפל בבעיות בנפש, האם האדם החובבן או המקצועי? התשובה היא חד משמעית, בודאי שהמומחה הוא המוסמך מבחינה אידיאלית יותר לטפל בדברים כאלה.

ומידי פעם אני שומע את אלמוני או פלוני השח ואומר שאין ממש בכל 'הפסיכולוגיה שלהם', ואני שואל, האם כבודו סבור שהנך מבין יותר מרובות מומחים שתרים כל אחד מהם את חלקו וניסיונו ומחקריו לספרות תורת הנפש הקיימת כיום? אתה יכול להחליף את כל המחקרים ואין סוף הידע והחומר בתחום, ולהכריע את כל השאלות על נכונה בכוחות עצמך בלבד ולהגיע לתשובה יותר מדויקת ואמיתית בכל שאלה ובכל תחום משאלות הנפש, מכל המומחים יחד ובלי לבדוק שום מחקרים? ולסבר את האוזן יותר ולחדד יותר את הדברים, נשים לב כי ישנם הרבה סוגיות, בתחום הנפש, כמו איך להתייחס לילד שלא מצליח להקשיב בלימודים, ואיך להתייחס לילד מציק/ גונב/ משקר/ לחוץ/ מרדן.

אז הבשורות הטובות הן שיש מחקרים רבים שנעשו בהקשר לטיפול לכל בעיה, לבדוק כיצד הילד מגיב לכל שיטת עבודה מולו, ומומחים רבים הקדישו את זמנם ונסיונם לטפל בכל אחד מהדברים הללו, ולהרצות אותם ולכתוב אותם, אין שום סיבה מוצדקת שלא להיעזר בכל החומר הרב שיש והוא מוכן בשביל לטפל בכל בעיה.

ולכן כמו שבמשכנתא ובשוק ההון [ונכלל דבר שהספף של דמי הטירחא שווה את זה או מאפשר את זה], אנחנו בד"כ לוקחים (כשצריך כמובן לפי הענין) משהו שמבין בזה שיטפל בזה, משהו שזהו תחום עיסוקו והוא זה שמטפל בדברים האלה בהבנה, ומביא יותר הצלחות ופחות

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

טעויות, וברפואה נתנה רשות לרופא לרפאות [נרכות ס], אין סיבה שבדברים אלו אנחנו נכריע מסברא ונאמר שאין ממש בכל חכמת המחקרים.

ושוב, אין הכוונה בכל זה שהפרט אסור לו לומר את דעתו בנידון כזה או אחר, ואין הכוונה שיש לקבל את כל התיאוריות המקובלות על המומחים כתורה מסיני, הנידון הוא על ההתייחסות הכללית כלפי המומחים ומומחיותם כדבר שיש ללמוד ממנו ולהפיק ממנו, ובודאי שכל אחד יכול להוסיף על דבריהם ולדון בדבריהם, ואנחנו נקבל את הדברים המסתברים ככל התפתחות המחקרים מדור לדור.

ולהלן יתבאר גם שיש מדבריהם המבוססים על ערכי הגויים ואין בהם קשר לחכמה או מדע, ובודאי שאין צורך לקבל את כל דבריהם כתורה מסיני וכנ"ל.

בהספד שנשא הגאון רח"פ ברמן שליט"א על מרן הגרי"ג זצ"ל בכולל חזון איש, אמר כי מרן זצ"ל הוא זה שהכניס את המושג ללכת לשאול ולהתייעץ אצל מומחים.

הבעיות הקיימות בחלק מהמטפלים כיום

הייתי כן מעוניין לנתח את הבעיות הקיימות בחלק מהמטפלים כיום, ואולי אחרי שנבין את הבעיות הטמונות בחובן של חלק מהמטפלים, נבין למה יצא שם רע בקרב חוגים מסויימים על עולם הטיפול והפסיכולוגיה באופן כללי כדבר בעייתי ובפרט עבור שומרי תורה ומצוות.

אפשר לחלק את הבעיות הקיימות, לשלושה: שיטות, אישים, וגישות.

שיטות

הבעיה הראשונה של שיטות היא בעייה מהותית מאוד, ויש לתת עליה מאוד את הדעת, ודוקא משום כך שיש בורות וחוסר ידע רב בזה.

המטפלים כיום, אין בהם אחידות ושוויוניות בקשר לשיטת הטיפול שלהם.

להיפך, יש המון שיטות טיפול, יש את שיטות הטיפול המרכזיות והממסדיות, כמו CBT.

ומאידך יש את שיטות הטיפול המיסטיות, כמו מוח אחד (שאגב אינו שייך כלל לעולם הטיפול ההגיוני והממסדי, וכמה חבל שאנשים בתמימותם נתחלף להם בין טיפול לטיפול, ומפסידים כסף וזמן, ולו משום שהיו יכולים בכסף ובזמן זה להשקיע בטיפולים האמיתיים והממוסדים).

ויש שיטות טיפול תיאורטיות, כמו הפסיכולוגיה האנליטית של פרויד, אשר היה נלמד בבתי לימוד ואקדמיה רבים, למרות שהרבה מתוך החומר הם תאוריות שרירותיות בלבד,

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

וכיום כבר המדע אט אט כבר מתחיל להתנער מזה.

ויש את שיטות הטיפול המיוחדות, כלומר שיטות שאנשים פרטיים המציאו אותם ומשווקים אותם, כמו שיטת העבודה (של ב' קיטי) למשל.

בסך הכול ישנם הרבה מאוד שיטות ויכולים להיות בשכונה אחת חמישה או עשרה מטפלים, אשר בהגדרתם מול הלקוח הם כולם 'מטפלים', ובפועל כל אחד מהם שונה מהאחרים ועובד בשיטת טיפול אחרת לגמרי.

וזאת עוד בלי להיכנס לתחומי בעיות שונות, שיש מטפלים המתמקדים בבעיות ספציפיות בעוד אחרים מתמקדים בבעיות ספציפיות אחרות.

בהנחה שכל שיטת טיפול הפועלת על היגיון (לא מיסטית) תוכל להתאים בחלק מהמקרים ולקדם בחלק מהמקרים, וכך אכן מסתבר, אם כן, הדבר הנכון וההגיוני היה, לנהוג כעין הפסוק מכל מלמדי השכלתי (תהלים קיט, צט), ואיזהו חכם הלמד מכל אדם [אבות פ"ד מ"א], ושהמטפל הבא לטפל ילמד ככל היותר שיטות טיפול הניתנות ללמוד, ולא להיצמד או להגביל עצמו לשיטת טיפול בודדת כזו או אחרת, על מנת שהטיפול יהיה תועלתו ומפיק תוצאות טובות ככל הניתן.

אולם במציאות לא ניתן שכל המטפלים ינהגו כן, ראשית כל, משום שהלימודים יקרים מאוד כיום, וכל שנת לימודים יכולה להסתכם באלפים רבים, ואין צורך לומר על הטירחה הרבה הכלולה בפינוי זמן ללימודים ולמבחנים.

ולכן יהיו מטפלים שאחרי שקבלו הכשרה והסמכה לטיפול, לא יהיו נוטים להוסיף לימודים נוספים, אלא לאחר לימודים מייגעים המטפל כבר יהיה מעוניין לממש את עצמו ולגשת מקצוע, ככל ויש לו אפשרות חוקית, ולא ימתין ללמוד שיטות טיפול נוספות.

סיבה נוספת יכולה להיות לפעמים לפי רצון המטפל להתמקד בשיטה מסויימת לעומקה ולרוחבה על מנת להיות יותר שלם בשיטה מסויימת על פני שיטות אחרות, וזהו אגב דבר מבורך למצוא את הדבר שבו הוא חושב להצליח ולהתמקד.

ולפעמים זה גם מחמת נטיית הלב של המטפל או השקפתו שמאמין יותר בשיטת טיפול מסויימת להשקיע בשיטה פלונית, וגם כמובן מאליו שמאוד מכריעים בשאלות אלו שיקולים אקדמאים של בתי לימוד שמבחינתם אינם מתחשבים כלל בשיטות טיפול שלא מוכרות בחוגי האקדמיה כידוע למי שמכיר את הלך רוחם וד"ל.

מכל מקום, זכות הציבור, קהל הלקוחות, לדעת, שיש כמה רמות של מטפלים, וכשהם משלמים ובוחרים מטפל כדי להשתמש בשירותיו ולשלם לו, ראוי שיידעו למי הם הולכים למסור את היקר להם מכל, ולמי לשלם משכורת חודשית.

ולכן חשוב לדעת כשמבררים על מטפל שהוא הקדיש את זמנו ללמוד הרבה חומר, ובכלל

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

זה מי שהקדיש מזמנו ללמוד כמה שיטות טיפול באופן יסודי ואחראי, ועל סמך זה לבכר מטפלים שהקדישו את זמנם ללמוד ולרכוש ידע בצורה אחראית.

וחשוב לשים לב, שלא תמיד דוקא זה שלמד יותר שיטות הוא המוצלח יותר, ולפעמים יימצא מטפל שלמד יותר חומר ויותר ברצינות בנושא מסויים, יתכן שהוא יוכל להתאים יותר לדברים מסויימים, ולכן אי אפשר לקטלג את כל המטפלים האינטגרטיביים (היינו המשלבים בין שיטות) במעלה גדולה מזו של המטפלים שאינם כאלה, אך באופן כוללני ניתן לומר כי מי שלמד כמה שיטות טיפול עשוי להיות עשיר יותר בידע ובפתרונות טיפוליים, וזאת רק יכולה להיות מעלה לדעת יותר שיטות ולשלב אותם בעבודה, ולא חסרון כלל.

כנגד ארבעה מטפלים

ניתן לחלק את המטפלים לארבע סוגים, כדלהלן.

הסוג הראשון

יש המטפלים בגישה אינטגרטיבית, והיא גישת הטיפול הטובה ביותר הקיימת, שפירושה שהמטפל לקח על עצמו ללמוד מספר שיטות טיפול, ומשתמש בכלם בחדר הטיפול לפי העניין והצורך, וכך הוא מעלה את המטופל מהמקום שהוא נמצא למקסימום האפשרי, ללא תלות בשיטה זו אחרת.

הגישה הזאת היא הגישה הנכונה והרצויה ביותר, משום שכשם שאי אפשר להגביל לטפל רק על דעת מומחה פלוני או רק לפי עצה מסוג פלוני, כך לא ניתן להגביל רק לפי תורות הנלמדות במסגרת שיטה פלונית, ואם ישנו מישור שמגביל את זה מתוקף ידיעותיו או עיסוקו, הרי שיש כאן מגבלה של מטפל, והמטופל צריך לדעת את זה מראש שיש מגבלה למטפל שלו.

כמובן שאין אנו באים להכליל, ונכון שאין מנוס שלפעמים עלול להתפתח מצב שיהיה מטפל אינטגרטיבי שלא יהיה ברמה גבוהה כנדרש ממנו, אבל באופן כללי הכיוון הנכון הוא לא להיות תלויים בשיטה אחת ולהתעלם משיטות אחרות, כשם שבקבלנים שלומדים כיצד לבנות לדוגמה, ניתן אמנם לומר שאנחנו לומדים רק שיטת בנייה פלונית ולא אלמונית, אך הבנאי המוצלח האידיאלי הוא זה שלמד כמה שיטות בנייה בצורה אחראית, ושולט בהם, ויודע לשלב ביניהם בכל מבנה שהוא בונה.

הסוג השני

הסוג השני של מטפלים הם המטפלים בשיטה אחת מן השיטות הממסדיות, כגון המטפלים רק בCBT או רק בNLP, מטפלים אלו גם כן יכולים להיות מצויינים ואפשר לומר עליהם שהם 'בסדר גמור', אמנם לא באותה הרמה של מטפלים מסוג א' השולטים

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

בהרבה שיטות טיפול, אבל כמובן שאין ספק שגם למטפלים אלו יש מקום ואין לזלזל במה שהם יכולים לתרום ולהועיל, וכמו שנזכר שסוף פסוק אינו נמדד רק בכמה שיטות טיפול המטפל למד, שכן ידע, כשרון, ניסיון, רצינות, אחראיות, הבנת הנפש, אינטואיציה ועוד כמה דברים, עשויים גם כן לקבוע לבסוף את מידת יעילותו של המטפל.

הסוג השלישי

הסוג השלישי של מטפלים הם מטפלים שמטפלים בשיטות טיפול לא ידועות, ולפעמים אף בשיטות העומדות על גבול המסיטיקה כמו TAT או שיטת האלף בית, כמובן אין אנו מדברים אלא על מטפלים שמטפלים רק בשיטה אחת בלבד, והיא שיטה לא ידועה, ומלבד שיטת הטיפול שהם למדו לא למדו דבר בתחום הנפש (יש כאלה שלמדו בתחום הנפש ובפועל מטפלים רק בשיטה אחת ועליהם אין אני מדבר כאן).

באופן כללי מן הסתם ברוב המקרים שיש להעדיף את שיטות הטיפול המקובלות והידועות שהן בבחינת 'דרך כבושה לרבים', וכבר התבררו הרבה ונעשו לנחלת הכלל, מאשר דרכי טיפול פרטיות.

יש לציין כי גם בשיטות טיפול הפרטיות, אי אפשר להקיש וללמוד מטיפול לטיפול, ישנם שיטות מצויינות ונחמדות, כל אחד מהם למה שהוא יכול להועיל במקומו ובשעתו, כמו שיטת העבודה של ב' קיטי למשל, וישנם אחדים מתוך שיטות הטיפול הפרטיות, שאינם שיטות טיפול מומלצות, לפחות לא לרוב הבעיות, והלקוח מחמת חוסר ידיעותו בתחום, אינו מבחין להבדיל בין שיטה כזו או אחרת, והאותיות המרכיבות את השיטה באנגלית או בשפה אחרת אינו אומרות עבורו דבר.

מן הסתם מי שהולך לטיפולים מסוגים אלו הם אנשים שלא יודעים ולא ביררו על שיטות טיפול, או אנשים שהולכים בשיטת האם לא יועיל לא יזיק, מכיון ויש מהם שיטות הנחשבות קלות למטופל או קצרי טווח, או אנשים שמכל מיני סיבות אישיות ומקומיות ושיקולים מוצדקים שונים הסתדר להם ללכת למטפל כזה או אחר.

חשוב להדגיש שאין כאן שום כוונה להכליל ובודאי שיימצאו מטפלים פלוניים מן הסוג השלישי שיהיו איכותיים או מצליחנים יותר אף ממטפלים פלוניים מהסוגים הקודמים, ואין כאן אלא כוונה לתת כיוון כללי לבדיקת סוג המטפל המועדף.

ניתן להוסיף לסוג השלישי הזה את אותם מטפלים שעברו קורס מזורז או השתלמות בר/ בת מספר שיעורים לטיפול בבעייה כזו או אחרת, ועל סמך זה ניגשו לטפל בקהל הרחב, ושוב גם בזה לא באתי להכליל, ויש יועצים מצויינים שהייעוץ שלהם תועלתו בלי קשר לשנות הלימוד שלהם, אבל כן חשוב לשים לב באופן כללי ולבדוק כשהולכים למטפל, האם המטפל הוא מקצועי ואחראי למקצוע או חובבן.

הבשורות הקשות הן שעל פי רוב כשהולכים לטיפול לא מכירים את המטפל מראש משום

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

מקום, והבדיקה שנעשית היא לפי הגרפיקה שמימן המטפל ולפי האינפורמציה שהוא מסר על עצמו, וזאת בעיה בפני עצמה, שהיה מקום לתת ולהרחיב עליה את הדעת בהרחבה לחוד.

הסוג הרביעי

יש את הסוג הרביעי של המטפלים, והם מטפלים שלא למדו ועסקו כלל בתחום הבנת נפש האדם אלא שיטות מסטיות בלבד לטיפול, כמו מוח אחד ושלושת הממדים וכיו"ב, ולמרבה הצער ישנם אנשים שאינם מבחינים ביניהם בין מטפלים, והולכים למי שמבטיח יותר הצלחות וכמה שמדובר בהבטחה קצרת מועד הרי זה עדיף, או למי שגובה פחות תשלום, ולא יודעים ההבדל בין מטפל למטפל, וחשוב לשים לב שיש סוברים שיש בטיפולים מסוג זה גם איסורי תורה, אך אין זה הנידון במאמר זה.

מכיון והשוק מוצף במטפלים, ומטבע הדברים יש מטפלים שאינם אחראים, ויש מטפלים שמטפלים ולא רואים תוצאות במקרה הטוב, ויש אף מטפלים המוציאים שם רע במעשיהם על עולם הטיפול כולו כדבר שאינו תועלתו או אינו אחראי, לכן ראיתי לנכון לחלק את סוגי המטפלים ואת שיטות הטיפול, על מנת שיידע המטופל מי יהיה המטפל שלו.

שיטות טיפול

חלק משיטות הטיפול הן כדלהלן: פסיכולוגיה אנליטית – תיאוריות מתיאוריות שונות של פרויד מיושנות ושרירותיות על דעתו של פרויד, שייכות לאקדמיה מדור קודם בעיקר, השיטה כוללת רעיונות הסותרות את התורה"ק, יתכן שתוכל לשמש למטפל כתוספת לימוד, אך צריך להיזהר מהקוצים שבה, ובודאי להיזהר ממטפל שמטפל בעיקר לפי תיאוריות אלו.

CBT – שיטה הדוגלת בשינוי הרגלים על ידי פיתוח הרגלים חדשים, כמובן שעיקר השיטה אינה מתיימרת להכיר את נפש האדם או הצלקות הרגשיות שלו, אלא לשנות בכח את ההרגלים, יש ממש בשיטה זו, ובודאי שהיא שיטה כשרה ונכונה ע"פ היהדות ואכמ"ל, ולהבדיל היא נחשבת השיטה המקובלת ביותר בחוגי האקדמיה, מצד שני השיטה אינה יכולה להבטיח שההרגלים הרעים לא ישובו, והשיטה אינה יכולה בחלק מהמקרים לפתור את הבעיה מהשורש באותה הרמה של שיטות וגישות טיפול אחרות.

NLP – שיטה הדוגלת בשינוי נפש האדם על פי שינויי תודעה והתמקדות נפשית בכל מיני רעיונות, השיטה נכונה ע"פ התורה"ק, ולהבדיל היא תופסת וצוברת תאוצה בשנים האחרונות בקהל הרחב, מכיון והשיטה הזאת מובילה להצלחות רבות לייצר שינויים בנפש האדם, והשיטה בעיקר משמשת לאימון, דהיינו להעלות את האדם מאיפה שהוא נמצא הלאה, ולא דוקא לפתור בעיות.

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

נרטיבי – שיטה הדוגלת בהסתכלות שונה ובריאיה על המאורעות.

דינמי – שיטה הבודקת ומחפשת אחר הבעיות מהשורש ולתקן אותם מהשורש, השיטה דוגלת במיוחד בעבודה מצד המטופל ולא מצד המטפל, דהיינו ששינויי התודעה וההחלטות והרגשות יבואו מצד המטופל.

שיטת העבודה של ביירון קיטי – שיטה הדוגלת לאדם לפיתוח מחשבות טובות על כל מיני התמודדויות.

אין לי הידע המספיק כדי לחלק בין השיטות לפרטן ולעומקן.

שיטת הא"ב – שיטה על גבול המיסטיקה לפתור בעיות ע"פ גורלות.

מוח אחד – שיטה מיסטית לפתור בעיות על ידי חדירה לתת מודע בעזרת קישור בין המטפל למטופל בכח פעולות הנראות כפעולות על טבעיות.

TAT – שיטת טיפול ישירות בתת מודע בשילוב תנועות וריכוז, שיטת טיפול קצרת מועד על גבול המיסטיקה.

ישנם שיטות טיפול רבות נוספות, ביניהם יש כמה שיטות שמלבד שיש להם שם או צמד אותיות באנגלית לא ידוע לי עליהם דבר, וכמובן לא נאריך בכולם במסגרת מאמר זה.

אז לסיכום, ישנם שני עקרונות נוספים שלמדנו במאמר זה, שצריך לבדוק בחיפוש אחר מטפל, ראשית כל, כדאי לדעת אם המטפל יש לו ידע ושליטה רחבה בתחום הנפש, בשיטות, ידע, ספרים, לימודים, ניסיון וכו', או שאין לו מספיק ידע כזה.

וכלול בבירור זה לברר גם כן האם הוא כפוף ומוגבל רק לשיטת טיפול אחת בלבד או שיש לו יד ושם בכלל השיטות הקיימות והידועות.

ועקרון שני, לבדוק האם המטפל יש לו יד ושם בשיטות הידועות והמקובלות שהן דרך כבושה, וברוב המקרים זה יהיה מה שאתם צריכים, גם אם אתם לא מספיק שולטים בזה, או שהמטפל מטפל בשיטות לא ידועות בלבד, או לחילופין שאין לו הבנה וידע כלל בתחום הנפש והוא משתמש בשיטות מסטיות ורעיוניות בלבד.

אין כוונתי שכל מי שלא הגיע לרמה הגבוהה ביותר ועונה לקריטריונים המומלצים ביותר במאמר זה, אין לו הזכות להיות מטפל, אלא שהמטופל המעוניין בטיפול ברמה הגבוהה יותר - כדאי לו שיבדוק את זה.

אישים

החלק השני הבעייתי בתחום תורת הנפש שהזכרנו בתחילת המאמר הוא הנושא "אישים", דהיינו מי הוא המטפל ומה הוא אורחות חייו.

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

מכיון שהקוראים מאמר זה הינם שואפים לקיום תו"מ וזה כל תכלית כל מטרתם בעולמם, הלכך גם כשהולכים למטפל, הרי שמטרת וסיבת הטיפול הם בעצם שכרגע יש דבר המעכב מעבודת ה', וצריך את הרופא שיפתור את זה, ויקדם את האדם בעבודת ה' כל אחד במקום היכן שהוא נמצא ובבעיות שאותם הוא צריך לפתור.

הרופא במקרה זה הוא המטפל.

אבל מה אם הרופא הוא רחוק מעבודת ה' כרחוק מזרח ממערב? אין זה סוד, שרוב המטפלים בארץ ובעולם הם לא חרדים, והטיפול שלהם עלול להרחיק מעבודת ה' בסופו של דבר, וכמה מצער לראות חרדים לכל דבר המניחים את המטפלים הירא"ש והולכים לטיפול אצל מטפלים חילונים, ולא מבינים שהא' ב' של הטיפול הוא ללכת למי שמכוון אותך למה שאתה רוצה להיות.

וגם מתוך המטפלים החרדים ישנם שאמנם הם חרדים, אבל הם לא מה שאנחנו מחפשים להיות, כגון תלמידי מכללות (שנאסרו על ידי כל גדולי ישראל) ומחזיקי טלפון חכם, ולא מקפידים על קלה כבחמורה ברמה של אברכי כולל, ותחשוב לעצמך שבעצם אדם זה הולך להיות המורה דרך הערכי של הבן שלך או שלך בעצמך.

מטפל רגשי זה לא כמו רופא עור, הוא אמור לתת לך גישות, דעות, ורעיונות ערכיים, ואמור לשנות לך את הנפש שלך, האם אתה יכול ללכת לטיפול שיוביל אותך בסופו של דבר אל ההיפך? (ובמאמר המוסגר: מעשה (שהובא בספרו של המטפל עצמו) שאירע באדם גוי שאירע במשפחתו דבר לא טוב, ושלח את האשם במעשה לטיפול אצל מטפל גוי, והוא אישר לבעל המעשה להמשיך בדרכו בהתאם להשקפת עולמו של המטפל, ובניגוד לרצון ההורים ובניגוד למטרה שלשמה הם שכרו אותו, ומעשה זה הוא רק אחד מתוך מעשים שהגיעו על שולחני, ומה נענה בדברים מן הצד המובלעים תוך כדי הטיפול, שבהם אין נמנעים כלל להשמיע דעתם וערכיהם).

דבר זה גורם להתנגדות גדולה לעולם הטיפול, ובודאי שכשהנידון הוא אם ללכת למטפל חילוני וכיו"ב, לעתים קרובות המשגיח או הר"מ בישיבה בודאי יכולים יותר לקדם בעבודת ה' מאשר מומחים כאלה ואחרים שגם אם יוכלו להרגיע את הנפש אך להחזיר אותה בנסיגה לאחור מהמובן הרוחני שהוא המובן העיקרי של מטרת בריאות הנפש ושל כל החיים כולם.

ולכן חשוב לשים לב, כשאנחנו דנים על עולם הטיפול אין כאן נידון על אנשים הפושרים ביראתם ובודאי לא על מטפלים שאינם שומרי תורה ומצוות (אין כאן הוראה גורפת ובמקרים מיוחדים כמו של פיקוח נפש וכדומה יש לעשות שאלת חכם), הנידון הוא אך ורק על מטפלות נשי אברכים שלמדו את החומר על טהרת הקדש והן נשות חיל ירא"ש לכל דבר וכן לגברים יש לחזר רק אחר מטפלים אברכים המדקדקים בקלה כבחמורה.

הפרט השלישי שהערתי עליו בתחילת המאמר הוא הנושא של 'גישות', כלומר העובדה שיש בפסיכולוגיית העמים גישות הנוגדות את תורת ה' הטהורה, כגישות טמאות או הנותנות הנחות ומנוח באופן שונה ומשונה לחובותיהם של בני האדם.

ידוע גם כן אפילו על מטפלים הנקראים חרדים שיצאו מהם מכשולות שונים עקב היחשפותם של מטפלים אלו במשך השנים לחומר רב המבוסס על כל מיני גישות של גויים, בנושאים שונים שאין כאן המקום לפורטן, וזה דבר שאפשר להבין אותו שאחרי שמטפל נחשף שעות ע"ג שעות לחומר ביש, בפרט אם אינו לומד תורה תבלין כנגד זה, מטבע הדברים עלולים להירקם בראשו מיני נחשים ועקרבים, שאותם הוא עלול להנחיל לקהל שומעי לקחו, ולגרום להם נזק.

וחשוב לשים לב שההשקפות הגויות אין להם קשר לחלק ה"חכמה" של הפסיכולוגיה, וכל אחד כשהוא בא לשפוט את דרך החיים על פי שכלו הוא מתחיל מנקודת ההנחה ששם הוא נמצא, ומכיון והספרים בתחום נכתבו בד"כ על ידי גויים, הלכך הדברים מתבססים במקרים רבים על ערכים קלוקלים ומקולקלים, וצריך אחריות רבה לנפות ולסנן את החומר ולדעת מה להוציא משם, בבחינת רימון מצא תוכו אכל קליפתו זרק [ע"פ מגיגה טו ע"ב].

וזה דבר שאכן ניתן לומר כנגד הפסיכולוגיה עצמה שהיא חכמה הנושאת בקרבה נחשים ועקרבים, החל מהגישה הסלחנית של פרויד כלפי כל חובות האדם וכלפי מאווייו האפלים, והחל מתערובת כל גישות והתייחסות הגויים שהולכת בד בבד עם לימודי הפסיכולוגיה.

ובזה אפשר להבין גם את הגישה שלא לתת שום כתף לתורת הנפש המדעית, מכיון שהיא כוללת הרבה קוצים וברקנים.

ולכן צריך ביקורת וסינון דייקניים לכל מה שלומדים בפסיכולוגיה, החל מנושא הסלחנות לכל מיני מצבים שלא על פי תורה, וכלה בשיטות הטמאות של או"ה בכל מיני נושאים המושרשות בספריהם של הגויים ואינם פוסחים בספרי הפסיכולוגיה.

מבלי להיכנס לנושא אם יש פתרונות חלקיים לבעיה זו, רק אציין שיש מטפלים שבאמת לא למדו במכללות אלא אך ורק במקומות שמלמדים שם דברים אלו על טהרת הקודש.

וכן יש לציין שיש מטפלים שהיו בעבר מאחינו התועים, ולמדו את הדברים במוסדותיהם בצורה רחבה ויסודית, ולאחר מכן שבו לכור מחצבתם, ובאופן כזה הרי נפשם מחוסנת מעט מפני הדברים השליליים שיש בפסיכולוגיה.

לסיכום

ישנה התנגדות בקרב כמה מבני הקהילות לפסיכולוגיה ולמטפלים, מאידך הרבה יאמרו

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

שתורת הנפש אין לה תחליף ואין מן הנמנעות לעת הצורך להשתמש בה וללמוד ממנה, ולמעשה כאשר מתעורר צורך בזה יש לשים לב ולהיזהר בשלושה דברים: א' אפשר למצוא משהו שמטפל בשיטות הוגנות במקום מטפל שעבר קורס מזורז ומטפל בשיטה מזדמנת.

ב' צריך להיזהר לא לקחת מטפל שהערכים שלו סותרים את כל מטרת הטיפול.

ג' תורת הפסיכולוגיה כוללת בתוכה תוכן לא ראוי ולכן יש לבדוק שהמטפל למד ויודע שלא לעשות שימוש בחלקים הפסולים שבפסיכולוגיה.

* מאמר זה נכתב עקב התוועדותי לתחום הטיפולים הרגשיים, לאור עיסוקה ועבודתה של רעייתי תחי' והוא בא לבאר בעיקר את הצד הפרקטי והמעשי של הדברים.

לייעוץ מעשי בנושא גישות ודרכי טיפול ניתן לפנות לרעייתי בטלפון 0527155401 (קו התוכן שלה 08-6671681)

בדין שומר ליציאה באמצע סעודה ללא ברכה נוספת, האם מועיל שומר קטן

נראה שמועיל.

מקורות:

הנה בדין שומר לסעודה שנזכר בלשון הגמ' (פסחים קב ע"א) הניחו מקצת חברים (להמחבר סי' קעח ס"ב גם בדברים הטעונים ברכה במקומן כגון פת ולרמ"א צריך שומר רק בדברים שאין טעונין ברכה במקומן כגון ירקות) יש לדון אם הוא דין בקביעות סעודה שיש מן החברים שנשארו שם ולכן חשוב כמו שהסעודה לא נעקרה ואין נפק"מ אם הקטן אינו בר חיובא של הברכה, או שיש בזה ג"כ תנאי בברכה שמכיון שיש שם מקצת חברים עדיין לא נעקרה ממקומה הסעודה עם חיוב הברכה, ומאידך גיסא יש לומר דגם אם נימא שהוא תנאי בסעודה עם הברכה יחד מ"מ הרי שינוי מקום אינו דאורייתא וקטן הרי מחוייב בברכה עכ"פ מדרבנן א"כ שמא עדיין דרבנן מהני לדרבנן.

ויעוי' בערך לחם להמהריק"ש על השו"ע שם שחידש ע"פ הרמב"ם (ברכות פ"ד ה"ד) דלא נקט מקצת חברים דא"צ שהחברים הנשארים יהיו אוכלים שם, אלא גם אם אינם אוכלין מהני, ומשמע שם שתלה הנידון בין ב' הבריות אם גרסי' זקן או חולה או מקצת חברים, ונראה שסמך בזה על הברייתא גבי אכילת פסח שנזכר שם שזקן או חולה אינם יכולים לאכול כזית, ולפי דעתו לכאורה גם קטן יועיל לזה, כיון שאין בזה תנאי כלל לברכת

המזון.

אמנם מהערך לחם גופיה מבואר שלא אמר דבריו בדעת השו"ע שהזכיר מקצת חבירים, וכ"ש שהגר"א בביאורו שמשמע מדבריו שהברייתות אינן חולקות לא יאמר הערך לחם דבריו לשיטתו, וגם השעה"צ סק"ב נראה שהלך בזה בדרכו של הגר"א עי"ש, וגם מסתימת הפוסקים חברים שהיו אוכלין והניחו מקצת חברים משמע שאוכלין עמהם, וכן במאמר מרדכי סק"ד הזכיר להדיא שאם אותם מקצת חברים ברכו בהמ"ז שוב אין להם דין שמירה, ממילא פשיטא דסובר דבעי' שיהיו מן הסעודה רק שיש להסתפק לשיטתו אם בעינן דוקא מי שמחוייב בברכה מדאורייתא כמותו או דסגי שקבוע בסעודה ואפילו את"ל דלא סגי קבוע בסעודה ובעי' מחוייב בברכה שמא סגי בזה מה שמחוייב מדרבנן הקטן בבהמ"ז.

ומסתברא שיועיל קטן בזה כיון דעיקר הקביעות הוא מצד הסעודה.

וכן מצאתי באשל אברהם להרב מבוטשאטש שדן לענין אותם החברים ומשמע מדבריו דמיירי שכבר נצטרפו לסעודה ועדיין לא אכלו כזית אבל אוכלים ויבואו בהמשך לידי כזית, וכ' שם וז"ל, אך לגבי הניח מקצת חברים במקומו יש לומר שגם שלא אכל עדיין שום שום אחד מהם כזית מהני, כיון שמהני גם גבי מה שאין צריך ברכה במקומו (פירוש שמקצת חברים מועיל גם לירקות וכיו"ב שאין צריכין ברכה במקומן ואעפ"כ מועיל שמצטרף עם החברים לקביעות סעודה במקום ישיבתן אע"פ שיוכלו החברים לברך במקום אחר), אם כן אין הטעם מצד ברכה שלאחריו כלל, רק שייך קביעות דעתו לשם מצד שאוכל עם החברים, ובזה שייך שפיר שמתחילת הסעודה דעתו אל החברים, ואולי גם כשהיה (א"ה בזה בא לדון במה שרצה לטעון קודם לכן שהיוצאים עצמן צריכין לאכול כזית מקודם) דעתו מתחילה לאכול רק פחות מכשיעור זית עם החברים והלך באמצע, כיון שבדעתו לאכול עוד עם החברים יש לו שייכות קביעות למקומו וצריך לעיין עוד עכ"ל.

(ועי"ש עוד מש"כ במהדורא אחריתי לטעון טוען אחר בשם הפמ"ג דפחות מכזית נחשב דבר שאין טעון ברכה אחריו במקומו, ועי' משנ"ב סק"ח בשם המג"א שפחות מכזית פת נתחייב מיד בברכה, ולא נחית שם מה הדין בהניח מקצת חברים, ובכה"ח סק"י"ט נקט שבהניח מקצת חברים לא גרע מהניח מקצת חברים בפירות, ולא ניכנס לדין זה כעת).

עכ"פ מבואר בדבריו שהגורם לזה הוא קביעות הדעת לסעודה ולא מצד שנתחייבו בברכה, ואע"פ שיש לטעון ששם עכ"פ יש להם ולו קביעות דעת לאכול סעודה שיתחייב בה בהמ"ז דאורייתא, אבל מצד הטעם והראיה שהביא מדברים שאין טעונגין וכו' לפמשנ"ת, חזי' שלא זה הגורם לדבר אלא הקביעות לסעודה וא"כ סגי בזה גם בקטן.

והראיה שהביא מדברים שאין טעונגין ברכה לאחריהם במקומן זה יהיה ראייה בין להנוהגין כהמחבר ובין להנוהגין כהרמ"א, דבדבר שאין טעון ברכה במקומו בעינן מקצת חברים

לכו"ע.

הוספה לאחר זמן

בספר שערי הברכה ראיתי שהביא שם עוד כמה מ"מ בזה, ומה שדן שם להביא ראיה מצד מי שמחוייב בספק עדיין יש מקום לחלק דאדם שחייב מספק בברכה הוא יותר אחראי מקטן שחייב בברכה שאין לו אחריות על מעשיו כלל.

החיילים הנמצאים בעזה האם יקראו המגילה גם בט"ו

****

ראוי

לחשוש לשמוע מגילה גם בט"ו מספק בלא ברכה, ומ"מ מכיון שיש כאן ספק אחד או יותר לכן המקיל בזה אין למחות בידו.

מקורות:

הנה כמה אחרונים הזכירו לחשוש לשי' הירושלמי [יש מגילה] שכל הערים המנויות בא"י בספר יהושע היו מוקפות חומה (אע"ג דמסתימת הבבלי משמע דלא ס"ל הכי כמו שכתבתי בתשובתי על ערי הלויים), וממילא גם עזה בכלל דבר זה, וכ"כ בתיקון יששכר [ממקופת הנ"י פרק שנים פשוטות דף כג ע"א] שכך היה המנהג להחזיק את העיר עזה כספק מוקפת חומה, וכ"כ מהר"ש אלישר מדייני הספרדים מהיישוב הישן שהי' גר בעזה בשו"ת שמחה לאיש סי' ה, וכ"כ הגרי"מ טיקוצ'נסקי בלוח ארץ ישראל (בחלק מהשנים הי' עזה בסוגריים ולאחר מכן הכניס בלא סוגריים), וכן כתב בשו"ת אול"צ ח"ד פנ"ה תשובה ו' בהערה שעזה היא מהערים המסופקות.

וכן העירו שיש משמעות שעזה היתה מוקפת חומה מאחר ונזכר ביהושע על "עזה" "חציריה" דהיינו פרוזותיה שסביבותיה, ומפרש שא"כ עזה עצמה היתה מוקפת חומה, וצל"ע בזה.

ויש לציין עוד דבמקראות משמע שבימי שמשון היתה העיר עזה מוקפת חומה, וזה לחוד יש לו כח לעשות ספק לפי דעות האחרונים [מנהג העולם צנ"י סי' תרפח] שעיר המוקפת חומה האידנא יש בה ספק וגם אם לא נהוג האידנא כדבריהם לענין מוקפת חומה בזמנינו כיון שודאי אינה אותה חומה [ונאמת הוא תמוה מאוד לתן שם של חזקה על סמך חומה שודאי אינה מזמן יצ"ן ושם החזקה היא שודאי חומה זו נצתה מחמת שהיה כלן חומה קודם לכן ודוירים המאריכים חומה ולכן זנו אחר כך חומה זו ועדיין הוא דומק גדול], אבל עכ"פ כשמצינו חומה שהיתה בימי שמשון ודאי יש מקום לומר שיש כאן חזקה שהחומה היתה ג"כ קודם מזמן יב"נ.

אולם יש מן המחברים [נאחלה של מורה מ"צ] שהעיר דלכאורה יש לצרף כאן כמה ספק ספיקא לקולא, דמלבד הספק האם עזה היתה מוקפת חומה או לא (עי"ש שכ' בדוחק דאשכחן

שביחא שאלות המצוות בהלכה

בטבריה שנמנתה ואעפ"כ מספק"ל במגילה ה' ע"ב אם היתה מוקפת חומה או לא, וממילא יש דברים שנזכרו ביהושע שהיו מוקפות חומה אבל רק בהגדרת ספק לענין דיני קריאת המגילה, ולפי דברינו א"צ בהכרח לבוא לזה דהבבלי לכאורה לא סבר כדברי הירושלמי הנ"ל, והירושלמי אולי סבר שטבריא היתה מוקפת חומה, אבל מ"מ יש בזה עכ"פ להדעות שתפסו לחשוש להלכה לדברי הירושלמי), מלבד ספק זה יש עוד ספק האם עזה שלנו היא אותה העזה, ומלבד זה ספק האם עזה המקורי הוא כעת מקום של גוים ובפרט שהיאך נצרף את הרחוב שלנו [היינו כל אחד והחצונו שנמצא בו] עם עזה המקורית מדין סמוך ונראה כיון שיש כאן צירוף לעיר מסופקת דלא מהני כמ"ש הבה"ל בשם הברכ"י, והביא שם שאמנם בבה"ל ס' תרפח [לפי מה שזכרו זהר צ"ח ס' קלא] נקט שאע"פ שעיר מוקפת חומה מימות יב"נ שהיא חריבה אין קורין בה בט"ו אבל עיר מוקפת חומה מימות יב"נ והיא של גויים קורין בה בט"ו, אבל בניד"ד מחמת כמה ספקות אין צריך להחמיר בזה לקרות בט"ו, ועי"ש שכתב בכל דבריו.

[ולולי דברי ההר צבי היה מקום לפרש דברי הבה"ל בעוד אופן אחר מש"כ לענין עיר שחרבה, דרך באופן שהוא עצמו אינו במקום שקורין בט"ו אלא בכפר הסמוך אז אינו מצטרף עם המקום החרב, אבל יעוי' בירושלמי פ"ק דמגילה לענין כרך שחרב וכן בראשונים שהביאוהו, ולא נאריך בפרט זה כאן, כיון דבלאו הכי אינו הנידון כאן].

ואם נמחיש מחדש את הדברים ע"פ עיקרי רעיוני הדברים שנתבארו בדבריו, הוא שיש כאן ספק האם עזה הוא מוקפת חומה, ספק האם היא עזה שלנו, ספק האם האיש עומד עכשיו באותו המקום שהיה עזה שלנו, ספק האם אומרים סמוך ונראה לעיר שהיא רק ספק מוקפת חומה, ספק שמא השטח שהוא עזה המקורית מיושבים שם כעת רק גוים, ספק האם אומרים סמוך ונראה לשטח שאולי כרגע מיושבים שם רק גוים, ספק שמא אין דין מוקפת חומה במקום שאין י' בטלנים, ספק שמא יוצא ידי חובה בערים מסופקות בי"ד.

וממילא מאחר שיש כאן כמה ספקי ספקות הו"ל ספק ספקא ופטור.

ולענ"ד נראה לבאר הספקות בזה באופן אחר ממש"כ שם וכדלהלן:

דהנה עצם הענין שאין לצרף ספקות [דהיינו לזרף סמוך ונראה לחייב צט"ו מספק אם העיר הפרוזה סמוכה ונראית לעיר מסופקת] אמנם הוא חידוש שנתחדש באחרונים [זרבי יוסף צט"ו המשתא משה] והובא בדברי הבה"ל [ס' תרפח ד"ה לו], אבל הוא מחודש ואין לו מקור בגמ' וגם החזו"א [ס' קנ"ג סק"ג] לא נקט כן, וכ"ה בפאת השלחן [ס' ג סט"ו].

והנה גם אם נקבל חידוש זה, אבל הרי חידוש זה לא נאמר אלא על צירוף כפר הסמוך לעיר לקרוא ספק כמו בעיר, ולא על העיר המסופקת עצמה, וממילא יש מקום לומר שגם לא נאמר על עיר אחת שלמה שחלק ממנה ספק וחלק ממנה פרוזה, שנחלק בין השלמה לפרוזה ונאמר שהפרוזה היא עיר נפרדת מן השלמה לענין חידוש זה, ונאמר שהפרוזה אינה מצטרפת להחשב חלק מן העיר כלל כיון שהשלמה היא רק מסופקת, דעד כדי כך לא

שכיחא שאלות המצוות בהלכה

מצינו שנחלוק בזה, והבו דלא נוסיף עלה.

והנה כל ענין שעיר אינה יכולה להיחשב סמוך ונראה לעיר מסופקת הוא אומדן דעת בחשיבות של סמוך ונראה שדבר שאינו ודאי אין לעיר הסמוכה לו דין סמוך ונראה אבל כל מה שהוא חלק מן העיר ממש אפשר שא"צ לבוא לדיני סמוך ונראה כלל.

[וראיתי כעין זה במשנ"ב מהדורת דרשו סי' תרפח על סק"ט בשם הגרנ"ק דגם ברצף של בתים יש לומר דמודה הבה"ל בזה אפי' כשהם שני ערים ורק יש רצף בתים שמחבר ביניהם, ואמנם אינו מוסכם, אבל במקום שהוא עיר אחת יש לומר דלא חידשו בזה כלל שלא לצרפן].

ויעוי' גם בחזו"א מעשרות סי' טו דמשמע שכל מה שהוא עיר אחת א"צ לבוא לדין סמוך ונראה כלל (ונפק"מ לענין מקומות המרוחקין מיל מירושלים העתיקה שקורין בט"ו כיון שהם חלק מעיר אחת, וכמ"ש החזו"א סי' קנא וס' קנג סק"ב, וכהמנהג הרווח סביבות עיר העתיקה בירושלים, ודלא כלוח ארץ ישראל שלא כתב כן).

וממילא מסתבר לדינא שאם המנהג שנתקבל בא"י הוא לחשוש לדברי הירושלמי שכל הערים הנזכרות בספר יהושע היו מוקפות חומה ועכ"פ לחשוש לזה מספק [דק על ערי חו"ל כ' הפוסקים שלא היתה מיושנת ואין לחשוש כמו שהציג המשנ"ב אבל כלל הכי לא קצלו לנהוג כהמקילים בזה עכ"פ בערים שנצ"י שידועים שהיו מיושנות], לכן כל עזה באותו הספק.

ועיקרי הדברים שכתבתי באתי לומר בזה שלא כל ספק אפשר לצרפו לדינא אם אינו ספק המסתבר, דמכיון שהצד לא לצרף חלק מהעיר לחלקו האחר של האחר הוא דחוק מאוד ממילא לצרף ספק זה [צנייף עס הספק שמא כל חלק מהעיר הוא לא עזה המקורית] הוא עוד יותר דחוק, וקשה לומר דבר כזה להלכה לקולא.

ובאמת עיקר הספק הוא כעין הספק בבני ברק שהיא סמוכה ונראית לתל אביב יפו, כיון שיפו שהיתה בזמן המקרא היתה מוקפת חומה מימות יהושע בן נון כמ"ש הר"ש בנגעים ע"פ הגמ' ספ"ב דקידושין, ומכיון שחברו את תל אביב ליפו כעיר אחת [ועי' ארמות רצינו ח"ג עמ' לו מה שהוצא בזה צסס החזו"א], ולכן מאחר שנתחבר עם יפו ממילא כל העיר תל אביב יפו היא עיר אחת שמוקפת חומה מימות יב"נ עכ"פ מספק, ובני ברק היא סמוכה ונראית אליהם.

והחזו"א ותלמידיו הדרו לקרוא בבני ברק גם בט"ו ושמעתי בשם הגרנ"ק שמאחר שכל האזור של בני ברק והסביבה מלא ביישובים מחוברים זל"ז לא מסתבר שכל השטח הזה היה ריק מיישובים בזמן יב"נ וממילא יש מקום גדול לחשוש מעיקר הדין לחייב בט"ו בזה.

ואמנם גם בבני ברק שהרבה לא נהגו לחשוש לחומרא זו מאחר שבני ברק נקראת עיר נפרדת מתל אביב יפו [ועי' יצמות טז ע"א ודוק], ויש גם טוענים שאינה מחוברת לתל אביב יפו

שכיחא שאלות המצוות בהלכה

מחמת כביש איילון [עי' להגר"ש דצלנקה], מ"מ בעיר אחת שלמה לומר שחציה אינה מצטרפת לחציה הוא דחוק ומחודש כאחד, וידוע שגדולי פוסקי זמנינו שאמרו שהטעם שרמות מצטרפת לירושלים אינה מחמת דיני סמוך ונראה שאינם נצרכים לכאן כלל אלא מחמת שרמות נקראת אותה העיר עם שאר ירושלים [אע"פ שאינו מוסכם לכו"ע], ומבואר בזה שדבר שהוא אותה העיר אין צריך לבוא לדיני סמוך ונראה וגם ההגבלה שנאמרה לענין סמוך ונראה לספק לא בהכרח נאמרה על אותה העיר.

ומה שהזכיר במאמר הנ"ל שיש כאן גם ספק שמא המקום המיושב על ידי גוים הוא עזה העתיקה, הנה הברכ"י סי' תרפח סק"ח הרי נקט בזה דלא כהמשאת משה אלא שמצטרף גם באופן זה וכן נקטו החזו"א סי' קנד סק"ג והליכות שלמה פורים פ"כ ס"י.

ומה שהזכיר שם שיש כאן ספק שאין כאן י' בטלנים, הנה הכרעת השו"ע שאין צד כזה, וגם המשנ"ב שהזכיר צד כזה הזכיר רק לחומרא ולא לקולא, והחזו"א סבר שהמחלק ב'י' בטלנים לענין מוקפת חומה יחידאה היא וגם לחומרא לא חיישי' לזה.

ומ"מ שא"א למחות בהמקילים בזה כיון שיש כמה דעות בראשונים שיוצאים ב"ד בערים המסופקות כדעת הירושלמי כמו שהובא בב"י, וכן יש דעת הגר"א בשם הגאונים להכריע כן להלכה שערם המסופקות מעיקר הדין יוצאין בהן ב"ד בלבד, והובא בשעה"צ סי' תרפח סק"ט (ואולם דברי הר"י אביוב שהובאו בב"י סי' תרפח לא שייכים לכאן לכאורה וגם הם מוקשים מאוד הדמיון לדיני אשם תלוי כמו שהשיג עליו הב"י שם, ויש לציין דגם דברי הגאונים גופא שהזכיר הגר"א יהיו נכונים להלכה לפי מה שהובא בר"ן, אבל המפרשים האחרים שהביא המ"מ שמחלקין בין א"י לחו"ל לא שייכים לכאן).

וגם יש להמקילים לסמוך על זה מה שבאמת המנהג הרווח כהיום שלא חששו כלל לערים העתיקות ולא לממצאים עתיקים ורובא דעלמא בכל המקומות חוץ לירושלים קוראים ב"ד בלבד, וגם בצירוף הכל יש לצרף את אותם הצירופים שהזכיר שם.

וסיכום הדברים שעזה היתה עיר קדומה שלפי הירושלמי היתה מוקפת חומה וגם בלא סברת הירושלמי [אם הצליח חולק על זה] יש סברא לומר דמאחר שבימי משושן היתה מוקפת חומה ה"ה קודם לכן, ומכיון שיש סבירות שחלק מהעזה של היום בנוי על זה ולא מסתבר לומר שאין סמוך ונראה באופן שהכל אותו עיר והם מחוברים כעיר אחת, ונפסק שחסרון עשרה בטלנים אינו פוטר מקריאה בט"ו במוקפין, לכן מכיון שאין כאן כמה צירופי של ספקות מרווחים אלא צירוף של כמה דחוקים זה עם זה, לכן ראוי לחשוש לקרוא בט"ו גם כן בלא ברכה, אבל מאחר שיש כאן לפחות ספק אחד ומאחר שהמנהג הרווח לסמוך על הפוסקים שדי בספק אחד כדי לצאת ידי חובה ב"ד וגם בצירוף שיש כאן כמה דברים שאינם מוסכמים ומבוררים לגמרי, לכן אין למחות ביד המקילים בזה.

כ"ז כתבתי מקופיא ולמעשה צריך לעיין בזה עוד, מאחר שעניינים אלו כבר נחקרו טובא,

האם מותר להזכיר שמות עבודה זרה של זמנינו

אין

היתר להזכיר שמות של ע"ז כמבואר בשו"ע יו"ד סי' קמז ס"א וכדברי ספר החינוך שהבאת, מלבד שמות ע"ז הכתובים בתורה (ראה שם ס"ד).

ומ"מ לענין שמות עבודה זרה שלא נתקנו דרך כבוד אלא נשתרבבו משמות שקראו האנשים את הע"ז עד שנקבעו להיות שמות הע"ז, יעוי' מה שכתב בביאור הגר"א (שם סק"ג בשם הגהות מיימוני סוף פ"ה מהל' ע"ז בשם היראים סי' רמה), שאינו אסור אלא שם שניתן לה לשם אלהות, אבל שם הדיוטות, אע"פ שעשאוהו אלוה, כיון שבזה השם אין בו אלהות ואדנות וגם לא ניתן לו לשם כך מותר, דכתיב ושם אלהים אחרים לא תזכירו, בשם אלהות הקפיד הכתוב, וכן תנן בע"ז (ח ע"א) אלו וכו' קלנדא סטרנורא וקרטסים, שאלו שמות הדיוטות הן, ובכמה מקומות הוזכר אותו האיש ותלמידיו בש"ס וכו', וכן כתב המרדכי (רמז תתט) עכ"ל הגר"א.

ומ"מ צריך שלא יקראם כמו שמזכירים אותם הגוים לשון חשיבות, עי"ש בשו"ע ס"ב ובבהגר"א שם.

ומ"מ בכל שם של ע"ז אפי' שם שנקרא על ידיהם לשבח אם רוצה להזכירו מה שיהיה מותר לו לעשות וגם יקיים מצוה בזה הוא להזכיר שם הע"ז בצורת גנאי, כמ"ש בתמורה טו שמקיים בזה ואבדתם את שמם, וזה מותר בכל שם ע"ז.

מה שהבאת דברי היעירות דבש ח"ב דרוש ב' לענין היאך מותר להזכיר שמו של המן שהיה ע"ז, ודמכללתא ומלבשתא היו שמות ע"ז, יש"כ, וכן בנו"כ ביו"ד שם הזכירו ד"מכללתא ומלבשתא" וכו' הם שמות עבודה זרה, ויש לציין דבחלק מהראשונים בברכות שם דף ח' מבואר דבתרגום אונקלוס לא היה תרגום לפסוק זה כלל, אלא רק בתרגום ירושלמי (ומה שאנו אומרים הוא תרגום ירושלמי שהכניסוהו המדפיסים לעצם פנים התרגום אונקלוס), ויתכן לומר שהטעם שלא רצה לתרגם כמו שתרגם הרבה עיירות שבתורה וכאן פסוק שלם של שמות ערים ברציפות לא תירגם, אפשר משום שהתרגום אונקלוס לא רצה להזכיר שמות ע"ז שלא נזכרו במקרא, ויל"ע.

אדם חילוני גוסס ומסוכן שנוטה למיתה האם כדאי להשים על גופו תפילין בלי הידוק ובריכות כדי שיזכה פעם אחת בחייו להניח תפילין

ההידוק

הוא לעיכובא אבל הכריכות אינם לעיכובא, ולכן בלא הידוק כלל בשימה בלבד אין בזה ענין ותפילין שמונחין שלא במקומן כמונחות בכיסן, אבל בלא כריכות ודאי יש בזה תועלת, שכן הכריכות אינם לעיכובא, ואין חילוק בין אדם חילוני לאדם חרדי, שכן גם אדם חרדי חולה אפשר להניח לו תפילין בלי הכריכות אם אי אפשר יותר מזה, אבל צריך שיהיה יודע לשמור גופו דאם אינו שומר גופו אין היתר להניח לו, וגם בזה אין הבדל בין אדם חילוני לחרדי (ועי' בשו"ע מה יעשה מי שיכול לשמור רק מעט זמן מה יעשה אבל בחולה צריך לברר שיודע לשמור אם מעט ואם הרבה), וכמו"כ צריך להזהר שלא יהיה במצב גוסס גמור שאז הזזת איבר אצלו נחשב רציחה כמבואר בסוגיות.

וכמובן שצריך שיהיה במצב שיכול לשמור גופו מלהפיח ומלישן, ובשעת מיתה כשכבר אינו יכול לתקשר כמובן שאינו בכלל זה.

מי שעשה תנאי למעשר בערב שבת האם מועיל התנאי שיזכר לעשר על ידי זה בשבת גם אוכל של אנשים אחרים או רק אוכל של עצמו

דין

התנאי מועיל רק בדמאי על אוכל של אחרים, אבל בדבר שהוא ספק מעושר כגון בחשוד על המעשר אין מועיל התנאי על אוכל של אחרים.

בבן האוכל על שלחן אביו הורה החזו"א להקל בתנאי מכיון שיש לו רשות בכל הפירות, וכן בחור הממונה על המעשרות בישיבה.

לגבי מי שהזמין ארוחה מערב שבת בבית הארחה יש מקום לומר שמכיון שכבר שילם נחשבים לענין זה הפירות כשלו.

לענין מי שאוכל אצל אדם שמכיר בו שמעשר ומעשר שוב פעם לחומרא מועיל תנאי בזה (כעין מה שמועיל בדמאי כנ"ל).

מקורות: דרך אמונה פ"ט מהל' מעשרות ה"ז ס"ק ס"ג וציון ההלכה שם ס"ק ק"כ.

ולענין חולה שמתארח בבית חולים עי"ש מה שכתב בזה.

האם מותר לגבר להשתמש במטריה שעשויה לנשים

המטריה לכשלעצמה יש מן הפוסקים שהזכירו שיש בה דיני לא ילבש.

אם משתמש בה רק להגנה מפני הגשמים דעת רוב הפוסקים שהיא מותרת.

אבל

מקורות:

יעוי' בנו"כ ביו"ד סי' קפב דלהב"ח וט"ז ועוד נו"כ אם לובש בגד אשה להגן מן החמה והצינה עכ"פ כשאין בזה תיקון לנוי ואינו נראה בזה כאשה מותר, אבל הש"ך כתב על דברי הב"ח שאין דבריו מוכרחין, והוסיף הש"ך וכתב דגם דברי הב"ח גופא יש להגביל רק באופן שאינו נראה כאשה על ידי זה, ואעפ"כ לא כתב הש"ך לחלוק על דבריו להדיא, ולכן מאחר וכמה נו"כ כתבו כן להלכה וגם הש"ך לא חלק על זה להדיא באופן שעונה לתנאים הנ"ל, ובפרט שנחית הש"ך וכתב חילוק דין אליבא דסברת הב"ח, הלכך המקיל בזה בודאי יש לו על מה לסמוך.

ואמנם יש לדון לענין מטריה, מצד אחר, דיש לברר עד היכן הגבול של איסור לא ילבש, דאמנם בתרגום הובא ברש"י כ' דגם על כלי זין על אשה נאמר לא יהיה כלי וגו', אבל בשו"ע נקט לענין כלי גבר שריון ושריון הוא מלבוש, וכן הנידון בתיקוני שיער בגמ' הוא תיקון השיער שהוא ג"כ כמלבוש, אולם גבי מראה מצינו שיש איסור אף שאינו מלבוש כלל, ויש לדחות דמראה הוא מיועד לתיקון הגוף והשיער הלכך דינו כתיקון גוף ושיער, (ויעוי' באג"מ מש"כ בהגדרת הך דין דלא ילבש במראה, ודבריו מחודשים לפי מה שפסק הרמ"א שאיסור מראה מעיקר הדין לשאר העם הוא רק במקום שהוא מנהג הנשים), משא"כ בכלי שמחזיק בידו שאינה צורת בגד וגם אין לה שייכות לבגד כמו בענין המראה, דהרי כלי שהאשה אוכלת ושותה בו אין איסור לא ילבש באכילה עם כלי זה, אף אם עשוי כתיקוני נשים, ואולם לענין מטריה יש מקום לומר שכל שהכלי עשוי כמנהג אשה ומיופה במיני ייפוי כדי להיראות עמו חשיב כבגד אשה, לולי ההיתר של מפני הגשמים כנ"ל.

ויעוי' בבינת אדם שחידש דדין לא ילבש באמת הוא גם בדבר שאינו של מלבוש כפשטות הענין של כלי זין שהכונה גם כלי זין ממש.

ובספר אהל יעקב הל' לא ילבש הביא כמה דעות מפוסקי זמנינו בזה, שיש שהתירו משום הב"ח הנ"ל (השבט הלוי ח"ב סי' סא ועוד), ואחרים התירו מחמת שאינו מלבוש ואינו עשוי לנוי (בשם הגר"מ פיינשטיין), וכהיום שיש מטריות שודאי עשויים לנוי יש לדון בזה, אם לא שנאמר שכוונתו שעיקר המטריה עשויה להגן מפני הגשמים ולא לנוי, ועי"ש שהביא מהגר"ח ק' שיש אוסרים לגבר מטריה של נשים, ויש לציין דודאי כולל גם כשמשתמש בה רק מחמת הגשמים, שהרי אין בזה שימוש אחר, וא"כ היינו לחשוש לדעת

שכיחא שאלות המצויות בהלכה

הש"ך שלא קיבל את דברי הב"ח בפשיטות, ועי"ש גם מה שהביא בשם הגרי"ש אלישיב.

אין לפסוק הלכה למעשה מתוך הדברים ללא שאלת חכם.

אין התחייבות להשיב לכל שאלה המתקבלת, עקב העומס.

לתמיכה בהוצאות המערכת ניתן באמצעות כרטיס אשראי בקו שכיחא 03-6703-111 שלוחה 5